

Posudek oponenta na diplomovou práci Bc. Jana Pánka

„Regionální analýza úmrtnosti na vybrané nemoci oběhové soustavy v Česku, Itálii a Švédsku od 80. let do současnosti“

Diplomová práce Bc. Jana Pánka „Regionální analýza úmrtnosti na vybrané nemoci oběhové soustavy v Česku, Itálii a Švédsku od 80. let do současnosti“ si na svých 107 stranách textu (včetně obsahu, seznamů obrázků a tabulek i přílohy) klade za cíl popsat a analyzovat vývoj úmrtnosti na vybrané nemoci oběhové soustavy v analyzovaných třech státech a to i s ohledem na regionální hledisko. Autor si zvolil téma ve společnosti stále aktuální a často diskutované. Vybrané státy navíc skýtají možnosti zajímavého mezinárodního i regionálního porovnání.

Výhodou práce je samostatně zpracovaný přehled použité metodologie. V této kapitole však není zcela zřejmé, proč autor pro označení naděje dožití používá na str. 15 označení w_x , přičemž hned v následujícím vzorci stejný symbol značí něco zcela jiného a naděje dožití je v něm značena standardně e_x . Z uvedeného textu je patrné, že autor si uvědomuje problematiku změny revize MKN během studovaného období, není ale zcela jasné, jak se s tímto problémem v práci vlastně vypořádal (cit. str. 15: „...bylo třeba k této skutečnosti při zpracování dat a interpretaci výsledků přihlídnout.“ vs. str. 16: „...tento vliv s ohledem na nedostatek údajů zanedbáme.“). Součástí této části je i přehled analyzovaných regionů na úrovni NUTS 2. Škoda, že autor nepřipojil i jejich stručný popis (zobrazení v mapě příslušných států je uvedeno v příloze) – regionální členění a základní charakteristiky jsou v rámci České republiky asi běžnému čtenáři známy, jinak tomu však může být u regionů Švédska a Itálie. Také na uvedenou přílohu zobrazující jednotlivé regiony by bylo vhodnější v textu odkázat.

Po této spíše úvodní části práce již autor přistupuje k základní charakteristice vybraných nemocí. Jedná se jen o velmi stručný text, který by bylo asi spíše vhodnější přiřadit ke kapitole následující, která se věnuje rizikovým faktorům analyzovaných onemocnění. Na ni pak navazuje kapitola zaměřující se na prevenci a léčbu a poslední teoreticky laděná část zmiňující opět velmi stručně ekonomické aspekty léčby nemocí oběhové soustavy.

Analytickou část práce představuje kapitola pátá a šestá. Především první z nich tvoří skutečně jádro celé práce. Autor postupně analyzuje úmrtnost na vybrané nemoci nebo skupiny nemocí oběhové soustavy ve třech zvolených státech a to na národní i regionální úrovni. Tabulky reprezentující vývoj hodnot standardizovaných měr úmrtnosti pro zvolenou příčinu smrti na regionální úrovni jsou vždy doplněny kartogramy zobrazující regionální rozdíly na začátku a na konci sledovaného období. Bohužel nejsou vždy zcela přesně interpretovány – z rozložení hodnot ve dvou časových okamžicích nemohou vypovídat o vývoji z dlouhodobého hlediska (na str. 47 autor píše, že „Regionální vzorec úmrtnosti na aterosklerózu zůstal z dlouhodobého hlediska prakticky nezměněn“, přitom z tabulek i předchozího textu je patrné, že se postavení regionů během sledovaného období poměrně významně a rychle měnilo. Je třeba mít stále na paměti, že uvedené kartogramy nezobrazují regionální vzorce z dlouhodobého hlediska, ale spíše statický obraz situace ve dvou časových obdobích.).

Na doplnění provedených analýz jsou ještě za každý stát i jeho vymezené regiony spočítány změny počtu ztracených let života (protože jsou podle metodologické části počítány na 100tis. obyvatel, měly by tak (tedy s takovou jednotkou) být uváděny i v textu). Okomentování této části je však jen velice stručné a určitě by si zasloužilo více prostoru. Podobně stručná je i část věnovaná výpočtu příspěvků věkových skupin podle vymezených příčin smrti ke změně naděje dožití mezi dvěma zvolenými roky (vybrané roky se pro jednotlivé země liší, což trochu komplikuje srovnatelnost výsledků). Tato analýza je provedena jen na republikové úrovni a to ve dvojím vymezení věkových skupin (3 skupiny jsou použity pro tabulky

a 19 skupin pro grafy). Bohužel v grafech zobrazujících příspěvky ke změně naděje dožití podle věku a příčin jsou jednotlivé příčiny těžko rozeznatelné – odstíny šedé, které je reprezentují, jsou si příliš blízké.

Stejná struktura analýzy je v rámci kapitoly zopakována i pro Itálii a Švédsko. V této části textu tedy vyvstává výše zmíněný problém, že v práci schází základní popis regionů, se kterými se dále pracuje – není možné předpokládat, že běžný čtenář je dostatečně seznámen s jejich situací a vývojem. V práci uváděné výsledky jsou v současné podobě nezasazené do kontextu a čtenář se v nich i hůře orientuje nebo hledá logické vazby a zdůvodnění nalezených trendů.

Šestá kapitola pak obsahuje základní srovnání standardizovaných měr úmrtnosti na mezinárodní úrovni. Dále je za roky 1991–2002 (období pokryté daty za všechny tři země) a tři skupiny příčin smrti provedeno srovnání na úrovni vymezených regionů. Základní porovnání je komentováno pouze slovně, více prostoru je věnováno shlukové analýze, která byla aplikována na data ze dvou různých období – 1991–1993 a 2000–2002. Dá se však říci, že tato analýza více méně jen potvrdila očekávané výsledky dokládající, že rozhodující jsou rozdíly mezi státy nežli mezi jednotlivými regiony.

Celkově lze tedy konstatovat, že autor se nepouštěl do složitějších postupů a analýz, práce je z velké části založena na výpočtu standardizovaných měr úmrtnosti a jejich vzájemném porovnání na úrovni států i regionů. V textu jsou výsledky spíše jen popsány a shrnuty, do detailnější interpretace a vysvětlení nalezených trendů se autor pouští spíše výjimečně. Z formálního hlediska lze najít nedostatky bohužel relativně více než z obsahového, týkají se např. zarovnání obsahu, seznamu tabulek a obrázků, ale i samotného textu. Neobvyklé je užití číslování kapitol, do kterého není počítána samostatná část představující použitou metodologii a zdroje dat. Grafickou úpravu vyžadují především grafy – např. u grafů na obr. č. 1 jsou téměř nečitelné popisky os a nerozeznatelné některé čáry. Takovéto grafy nejen že ztěžují čtení textu, ale bohužel i snižují jeho vypovídací schopnost. Na str. 38 jsou uvedené obrázky promíchány, na jiných místech je na obrázky nepřesně odkazováno (str. 64). Relativně časté je i nerovnoměrné rozmístění textu a grafů nebo tabulek na stránkách. Rušivě působí také chybějící nebo naopak přebývající slova ve větách, nedokončené věty, překlady a relativně značné množství gramatických chyb. V některých pasážích chybí odkazování na použité zdroje a jejich citace, seznam použité literatury není přesně korespondující s textem.

Přes uvedené, většinou spíše formální, nedostatky práce se dá říci, že se autorovi podařilo dosáhnout cíle, který si v úvodu vytyčil. K jeho naplnění využil odpovídající metody, které jsou dostatečným způsobem popsány a adekvátně aplikovány. Přestože bylo jistě v silách autora dosáhnout vyšší kvality (především) prezentace a interpretace výsledků, považuji předkládanou práci Bc. Jana Pánka „Regionální analýza úmrtnosti na vybrané nemoci oběhové soustavy v Česku, Itálii a Švédsku od 80. let do současnosti“ za odpovídající nárokům běžně kladeným na diplomové práce, a proto ji doporučuji k obhajobě.

V Praze dne 5. září 2011

Mgr. Klára Hulíková Tesárková

oponent